

Нестор Жылич

Нестор Жылич, знаний тіж під літературным псевдонімом Любомир Кам'янській, вродил ся 19 мая 1914 р. в Кам'янній. Коли мал штыри роки, вмерла му мама, а няньо Димитрий оженил ся другій раз. Уж як девятьолітній хлопец мусіл іти на службу до Крениці. Повело ся му еднак скінчыти основну школу в рідным селі і гіманзію в Мушыні а пак учительську семінарію в Самборі. Під конец тридцетых років зачал учителювати на Лемковині. За влады Пілсудского трафил за свої лівицьовы погляды до вязниці, потім до войска. В 1942 р. зас арештували го січовикы і просідил в вязниці в Новым Санчы два роки. В 1944 р. повело ся му втечы за ленію фронту до Галичыны. По войні през долги роки (аж до 1974) был учительом. Вмер в 1989 р. в Водяным к. Львова.

Патріотычна лірика Жылича то понад 350 верши, котры в більшости остали в рукописах. Зобрани они сут в двох рукописных збірках: *Карпатскы думкы* (1960) і *Карпатскы сміховинкы*. Написал тіж оперту на автобіографічных основах поему *За Русь, волю і правду*, оповіст з лемківского жытя *Гайниця*, нарис *Никифор Дровняк* і вельо статей про німецку окупацію на Лемковині. Своі творы, в маленькій лем части опублікуваны, печатал выключно в лемкосоюзівських виданях в Америці. Немоżliве з огляду головні на русофільскы погляды автора было печатаня іх так в Україні, як і на "Лемківській Сторінці" в Польщы.

Вшыткы вершы друкууют ся за рукописном збірком *Карпатскы думкы*.

Докаль?

Докаль горювати,
Гнути каркы, докаль?
Лемками орати,
Як волами - докаль?

Докаль чужу ниву
На Одрі полоти,
Докаль боронити
Ляхів од німоты?

Докаль страшну кривду
Двигати будеме
Коли в Лемковину
Свою зас вернеме

Розтолкуйте: докаль
Нам в світі блукати
І Карпат-Бескыдів
Своіх не видати?

Всі народы світа
В двадцетым столітю
На воли, свободі,
Лем Лемкы на смітю.

Моя любя

Моя люба Лемковино,
Моя ясна зоре,
Ци вас іщы я увиджу,
Мої милы горы?

Ци ты, мати, як бывало,
Блестиш в златой чаши,
Як коли гуляли в горах
Мы і діди нашы?

Ци так само квітнут квіты
В лугах над річками,
Грают всіма кольорами,
Стелят ся коврами?

Ци так само свіжий воздух
Ароматом пьнит,
А вода джерельна ліком
Всім здоровя хранит?

Серед моря-океана
Трав і зел пахучых
Мы родили ся і росли
У борах дремучых.

Там бы наша славна зміна,
Хлопці і дівчата,
Квітки рвали, вінкы плели
Веселы Лемчата.

Моя люба Лемковино,
Покрыта лісами,
Хотіл бы я там спочыти
В поляні з квітами.

Ой, де добрі з прадідами
Было бы лежати,
А не по чужым країнам
Марно пропадати.

Нашы горы

Ци вы Лемкы, вы Рисины
О тым подумали,
Як вы легко, нерозважно
Свій край сте лишали?

Вы думали, же вас чекат

Фортуна во щасті
Што там наша Лемковина:
Камін і пропасти!

Як Русины задумали
Лишыти Карпати,
То природа вся зачала
жалібно плакати

В плачу сосны і смереки
Плакала ялина
І гу земли ся схылила
Червена калина.

А высокы міцны буки
Грозно зашуміли:
Вы забыли што прадіды
Свято заповіли?

Гор не дати, боронити
Свою Лемковину
До остатньої каплі кырви,
Як мати дітину

*

Од хыж рідных пішли Лемкы,
По світі блукали
І лем товды за Бескыдом
Гірко заплакали.

І я плачу, оплакую,
Святу Лемковину
Люты врагы замінили
В велику руїну.

Потоптали, поругали,
Лице оплювали,
Рускы церкви повалили
І порабували

Де колиси буйне жытя
Такє красне было,
Там болк выє, кричат совы
Бадыля всьо вкрыло.

Заливат ся серце кровю
З великого жалю,
Же мя доля одлучыла
Од рідного краю.

Туга серце мі розрывает

Про ту цінну перлу -
Лечу думком я в Бескыды,
Лечу на Говерлу.

О, Карпаты, наши горы,
Нашы милы квіты,
Ци захоче вас хто другій
Так, як я любити?

Лемковина

Ярмом знедолена,
Закута в кайданы
Кырвю вся заляна
І терньом звінчана.

Побита, обдерта,
Збурена, спалена,
Мечом і багнетом
В серце поранена.

З очи течут слезы
І душа рыдає:
Бідна Лемковина
Тоне, потопає.

Русю полишена
В чужым мори тоне,
За бідном сиротом
І дзвон не задзвонит.

Лемківській матери

Ани описати, ани розказати,
Кілко вытерпіла лемковская мати.
Як мы Лемковину руску полишыли
Тебе, наша мати, обухом прибили.

Ты заморочена і зогнувшы спину,
Жебрала, штоб дати дочці або сыну.
По чужых дорогах ты ноги ранила,
Выпрошеным хлібом діточок кормила.

Ясныма очами ты іх огривала,
В іх молоде серце добрий дух вливала.
Пішком шла степами, спала під забором,
Зносила знуцання з плачом і покором.

В темны, люты нчы діти колысала,
З красной молодежи бабусьом ся стала.

Голову покрьло сивизны пороша,
Все-ж ты, люба мамо, прекрасна, хороша.

Хоц ся і высікли косонькы дівочы,
Ненаглядна мамо, ты полна урочы.
Што ты перенесла, словом не розкажеш,
Напевно в чужыні у могылу ляжеш.

Сусідови

Ты повідаш, што нужденна,
Бідна Лемковина;
Она в мене найбогатша
На світі країна.

Ты повідаш, што Бескыды -
Незначна частина,
А в мене все они будут
Найбільша перлина.

Ты повідаш, што в Карпатах
Туман залігає,
А я раджу, што в них сонце
Найяснійше сяє.

Ты повідаш, што Русины
Быдло, а не люди.
Брешеш, пане! По твоему
Николи не буде!

Образ Телича

Як вшиткы з Телича мы в світ выходили,
Образ свого села на памят зробили:
На метер должыны, на метер шырокій,
Ціле село, дальше Карпаты высокы.
В ладу положили образ з іконами
І кріпко заперли кріпкыма замками..

Долго з того часу пришло ся блукати,
Всякы біды, нужды в жыттю познавати.
Мы з місця на місце все переходили
Всяды за своїма горами тужыли.
Там деси далеко зостали Карпаты
І душа за нима стала банувати.

На єдній стациі мы вшиткы сідили,
на потяг чекали, главы похылили.
О, тоту неділю нияк не забуду,
Запам'ятам на все, докля жыти буду.

Деси під сам вечер наша добра мати
В ладі з іконами зачала глядати.

Як образ Телича она увиділа,
Слезми ся заляла, впала і зомліла.
Няньо поспішыли, маму очутили,
Але они сами тіж образ ввиділи.
Глянули на Телич, в очах почорніло,
За серце стиснуло, слеза заблестіла.

І наш старий няньо, што ходил світами,
Як николи, плакал дрібными слезами.
За хвилю діточкы нянів обступили,
На цілу стацию гуртом заревіли.
Долго вся родина на Телич смотрила,
Так і зрозуміла, што она стратила.

До гнеска блудиме і образ носиме,
Хоц кус легше стане, як його видиме.
Як вітьцьове мерли, нам наказували,
Штобы мы тот образ вічно пильнували,
Штобы мы тот образ в душах своїх несли,
Штобы з ним Карпаты для Руси воскресли.

Флоринка

Як Австрия ся розпала, Габсбургы пропали,
Вільно народы зітхнули, кайданы опали.
Угры, Чехы і Полякы склали свою владу,
А Русины до Фльоринкы скликали нараду.
То народне было віче з цілою Верховины,
І выбрало «Руску Раду», уряд Лемковины.
Світла радіст звеселила Бескыды-Карпаты.
Уж николи ся не вернут талергофскы каты.

Повстал нарід, што го врагы прирекли до смерти,
Встал за волю і свободу, хоц бідний, обдертий.
Повстал нарід, што віками під ярмом гнул шыю:
Мы свобідны, мы Руснакы, ідме під Росию.
Громом Бескыд облетіла радіст превелика:
Ци чуєте, добры люде, своя республика?
Ярослав Качмарчык, Хыляк, Громосяк з Крениці
Закликують: за чест встати родимой землиці.

Край знищений, кругом всяди могылы і гробы,
Всяди смуток, всяди нужда, голод, бруд, хоробы.
Край віками знедолений розорвал кайданы.
Як же было не радіти? Свобода настане!
В нашы хыжы загостила воля вымріяна.
Не дивуйте ся, што в Лемків лиця заплаканы.

І з радости вшиткы вины ворогам прощали,
В згоді, мирі з сусідами жыти наміряли

Та коротко сонце гріло, світило в Карпатах.
Не гостила долго воля в лемківських загатах.
Легійоны Пілсудского край поневолили,
Гірше ярмо, як австрійське, на Лемків вложили.
Никому было помочы, за Лемками стати,
І панове «Руску Раду» шмарили за краты.
І жандармы задусили лемківську державу
І вивезли патрийотів на судову лаву.
Все ж Флоринка не загине в памяти народа,
Ци то скорше, ци пізнійше блисне нам свобода.

Туга

Туго, моя туго,
Што-с ты наробила?
Мене молодого
З кріпких ніг звалила.

Не мене єдного,
Цілу Лемковину
В неволю загнали -
За яку провину?

Была Лемковина,
Свою землю мала,
В высоких полянах
Уці выпасала.

Русины русаля
Каждий рік справляли
На Петра в Креницю
Вшиткы поспішали.

Была Лемковина,
Як єдна родина,
Мати любить дівку,
Няньо любить сына.

Русины-Лемкове
Разом ся любили
І в кожій потребі
З помочом спішыли

Сильны світа того
Штоси натворили.
За што Лемка з торбом
По світі пустили?

Гнескы, як дід нищий,
Він в світі блукає,
Сирота в чужині
Нич свого не має.

І ніхто не хоче
Його зрозуміти
І горе і кривду
Він мусіт терпіти.

Дайте йому гори,
Рідны му Карпаты,
Бо там його місце
Жыти і вмерати.

Най він уж не тужыт
В чужині за нима,
Най уж не рыдає
Слезами гіркыма.

Ци уж не можете
Того зрозуміти,
Што лем ту в Бескыдах
Місце Лемка жыти.

Покута

Яка она была
Лемковина тота,
Але своя была
Дорожша од злота.

Мы были газдове,
Мали сме Карпаты.
Тепер по чужині
Мусиме блукати.

Были сме газдове,
Мали сме Бескыды.
Тепер зато маме
Полний мішок біды.

Хоц лем чыр, карпелі
Варили в негоду,
Та не погыбали,
Не пухли з голоду.

Хоц не смакувала
Часом кеселиця,

Але своя была
Руска околиця.

Хоц і грызла гуня,
Гризли і холошні,
Мы блощыц не знали
На траві розкошній.

Осіню оріхы
І грибы зберали,
Нигда голодныма
спати не лігали.

Не знали сме добра
Дідів шанувати,
Тепер в чужых кутках
Мусиме капати.

Планны ся здавали
Дервяны хыжы,
Тепер же в ліпянках
Тріщат нашы крижы.

Рай на землі вшыткым
Нам пообіцяли
І тот рай мы в брудных
Кошелях іскали.

Зле газдыням было
Палити дырвамі,
Мусиме смердіти
Тепер кызякамі.

Не до смаку были
Мінеральны воды,
Тепер покоштуйме
З дощу охолоды.

Не хотіли в горах
Царину орати,
Пришло ся крадены
Колоскы жувати.

Мы на Україні
Так похорошіли,
Што нам од гаразду
Главы посивіли.

Так шыро братове
Нам допомагали,

Што-б нам было легше,
Тлумаки забрали.

В нас гірскы коровы
Побили рекорды,
З Харкова до Львова
Везли наші торбы.

Скытали ся Лемкы
Од кута до кута,
Тяжка їх дорога,
Тяжка їх покута.

Народний кермеш

Сідит Лемко під смереком
Та думу думає:
Чого він такій несчастлиий,
Чом долі не має?

Вышмарила його доля
З зеленых Бескыдів,
Вышмарила його з землі
Дідів і прадідів.

Ой, ты доле несчастлиива,
Чого-с так зробила,
Чого-с Лемків з рідной землі
В чужыну шмарила?

Чым же они провинили
Ты судьбо несчастлиива,
Свою матір не любили,
Ци она не красна?

Гнетли Лемків століттями,
Чужы панували.
Лемкы на Схід споглядали,
На волю чекали.

Кілько горя, слез, несчастлиива
Они вытерпіли,
Як над нима ся знущали,
Мордували, били.

Мордували в Талергофі,
В Березі Картузській,
Мордували в Освенцімі
На улици Узкій.

Ой, ты мати, наша мати,
Што ты учынила?
Своіх сынів, своіх дівок
Од себе шмарила.

Пішли Русины з Бескыдів
На чужу країну,
Взяли лем розбите серце,
Латану торбину.

В тото Лемко не повірит,
То не може быти,
Штоб даколи рідна мати
Могла го забути.

Настане в Бескыдах кермеш
На цілы Карпаты,
Коли Лемкы ся повернут
До вітцівской хаты.

Як зойдут ся братя Лемкы
На кермеш народний,
То піднесут полний келих
За свій край свободний.

Придут гев зза океана,
Будит з Пряшівщыны,
І знад Одры, і знад Нисы,
Придут з України.

На народным тым кермешу
Всіх іх приголубит
Руска мати, бо она іх
Горячо всіх любить.

Ой, як бы ся хтіло!

Хотіло бы ся мі,
ой, як бы ся хтіло,
Штоб ся лихолітя
для Лемків скінчыло,
Штоб слова про рабство
были уж послідны
Штоб не проливали
слез Русины бідны.

Хотіло бы ся мі,
ой, як бы ся хтіло,
Штоб на горызонті
Славян поясніло,

Што б братя Славяне
Лемків не кривдили,
Дали їм свободу,
В рідний край впустили.

Хотіло бы ся мі
більше не писати
І про кривду Лемків
нич не споминати,
Бо найвыжша пора
справы направити,
В любви, мирі, згоді
всім Славянам жыти.

Хотіло бы ся мі,
ой, як бы ся хтіло,
Штоб моє желаня
вкінци ся сполнило:
Вернути в Бескыды,
во рідны Карпаты,
Разом з родичами
в могылі лежати.